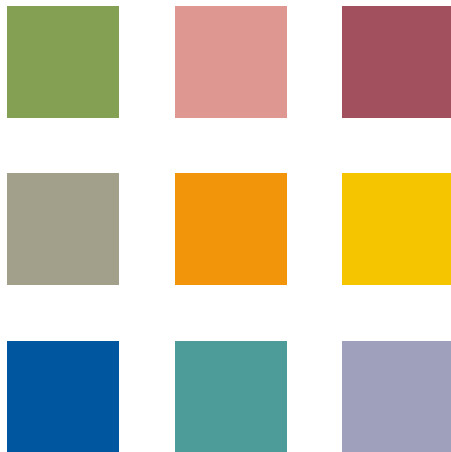

REDELIJKE AANPASSINGEN VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP IN DE VRIJETIJSBESTEDING

*Praktische tips voor overheden, uitbaters van toeristische attracties
en organisatoren van toeristische en recreatieve activiteiten*

REDELIJKE AANPASSINGEN VOOR PERSONEN MET EEN HANDICAP IN DE VRIJETIJSBESTEDING

*Praktische tips voor overheden, uitbaters van
toeristische attracties en organisatoren van toeristische
en recreatieve activiteiten*

1. INLEIDING

Het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding (het Centrum) heeft een reeks van 10 brochures (praktische steekkaarten) ontwikkeld over redelijke aanpassingen voor personen met een handicap in verschillende domeinen van het dagelijkse leven: cultuur, horeca, openbare dienstverlening, handelszaken, ... Hiermee wil het Centrum leveranciers van goederen en diensten in verschillende sectoren sensibiliseren rond het concept 'redelijke aanpassing'.

Deze brochure gaat specifiek over redelijke aanpassingen in de vrijetijdsbesteding.

Een redelijke aanpassing is een concrete maatregel die de negatieve invloed van een onaanpaste omgeving op de deelname aan het maatschappelijke leven voor een persoon met een handicap zoveel mogelijk neutraliseert¹.

Een redelijke aanpassing biedt in tegenstelling tot het toegankelijkheidsprobleem een oplossing voor een individueel probleem. Elke situatie moet met andere woorden afzonderlijk worden onderzocht om zo een oplossing te vinden voor de beperking waarmee een persoon met een handicap wordt geconfronteerd in het dagelijkse leven. Waarschijnlijk zal iedereen achteraf baat hebben bij een dergelijke aanpassing. Dat is ook wenselijk.

Voor u gaat nadenken over materiële en organisatorische aanpassingen, is er iets heel eenvoudig dat u nu al kan doen, namelijk op een menselijke en respectvolle manier omgaan met mensen met een handicap. Zij weten immers zelf het best wat ze precies nodig hebben.

1 De wet van 10 mei 2007 ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie (antidiscriminatiewet) omschrijft redelijke aanpassingen als: *'[...] passende maatregelen die in een concrete situatie en naargelang de behoefte worden getroffen om een persoon met een handicap in staat te stellen toegang te hebben tot, deel te nemen aan en vooruit te komen in de aangelegenheden waarop deze wet van toepassing is, tenzij deze maatregelen een onevenredige belasting vormen voor de persoon die deze maatregelen moet treffen. Wanneer die belasting in voldoende mate wordt gecompenseerd door bestaande maatregelen in het kader van het gevoerde overheidsbeleid inzake personen met een handicap, mag zij niet als onevenredig worden beschouwd.'*

In deze brochure geven we praktische en nuttige tips aan overheden, uitbaters van toeristische attracties en organisatoren van toeristische en recreatieve activiteiten om redelijke aanpassingen door te voeren zodat iedereen vlotter kan deelnemen aan de aangeboden activiteiten. De voorbeelden hebben we gehaald uit een studie van het Onderzoeks- en Informatiecentrum van de Verbruikersorganisaties (OIVO)² - aangevraagd door het Centrum - en onze eigen jarenlange praktijkervaring.

We sluiten deze brochure af met een theoretisch deel dat heel wat nuttige aanvullende informatie bevat. Hierin sommen we op wie in België bevoegd is voor het beleid inzake personen met een handicap. Ook geven we een overzicht van essentiële wetteksten over het concept redelijke aanpassing, zoals de antidiscriminatiewet van 10 mei 2007. U vindt in deze brochure ook heel wat nuttige contactadressen terug.

2 OIVO, *Een studie over de concrete toepassingen van het concept van redelijke aanpassingen aan goederen en diensten voor mensen met een handicap en met beperkte mobiliteit*, 2009, te downloaden op de website van het Centrum: www.diversiteit.be.

2. REDELIJKE AANPASSINGEN EN VRIJETIJD- BESTEDING

Dit hoofdstuk helpt overheden, uitbaters van toeristische attracties en organisatoren van toeristische en recreatieve activiteiten om redelijke aanpassingen door te voeren zodat iedereen vlotter kan deelnemen aan de aangeboden activiteiten.

*"Ik heb deze winter mijn favoriete sport beoefend: ik heb geskied.
Het wintersportcentrum beschikte over aangepaste infrastructuur."*

"Ik hou van water. Omdat de badplaats beschikte over een audiosysteem op het strand, kon ik veilig baden."

2.1. REDELIJKE AANPASSINGEN IN DE PRAKTIJK

2.1.1. Voor alle personen met een handicap

Er is niet veel nodig om ervoor te zorgen dat iedereen gemakkelijk zijn weg kan vinden of zich vlotter kan verplaatsen.

- Met eenvoudige, universele pictogrammen wordt informatie duidelijk voor iedereen. Met gestileerde pictogrammen zonder duidelijke band met de realiteit, is dit een stuk moeilijker.

TIPS

- › Verkeers- of informatieborden die op een hoogte van 1,50 m zijn aangebracht, zijn gemakkelijker leesbaar voor rolstoelgebruikers en mensen met een klein gestalte. De leesbaarheid is nog beter als de borden een beetje schuin worden geplaatst.
 - › De grootte van het lettertype en het contrast tussen letters en achtergrond beïnvloeden de leesbaarheid voor slechtziende en oudere personen.
 - › Witte borden zijn moeilijk leesbaar bij fel zonlicht.
- Andere heel eenvoudige aanpassingen zorgen ervoor dat iedereen vlotter toegang heeft tot toeristische of recreatieve activiteiten: speciale parkeerplaatsen bij de ingang, aangepaste toegangswegen, aangepaste toiletten die vlot toegankelijk zijn, ... Hellende vlakken om hoogteverschillen op te vangen, maken verplaatsingen gemakkelijker.

- De aanwezigheid van assistenten die oog hebben voor de noden van personen met een handicap, wordt door iedereen gewaardeerd. Als personen met een handicap een eigen begeleider hebben, is het wenselijk dat u die gratis toegang verschaft.
- Als u sportinitiatie voor personen met een handicap aanbiedt, zal u een nieuw publiek naar uw infrastructuur lokken. Monitoren die aandacht hebben voor de noden van deze personen, vergemakkelijken hun integratie.
- Fietstoerisme bevorderen voor personen met een handicap, vergt geen enorme investeringen. Er bestaan verschillende modellen rolstoelfietsen of tandems waarmee iedereen fietsplezier kan beleven.
- Paardrijden ondanks een motorische, visuele, auditieve of verstandelijke handicap? Het kan mits enkele eenvoudige aanpassingen: een verhoogd platform om vlot in het zadel te komen, extra brede zadels met een handvat en een hoge achterrand, teugels in verschillende kleuren.
- Voor sommigen is een uitstapje naar het strand een echte hindernisbaan. Redelijke aanpassingen maken het niet alleen gemakkelijker voor personen met een handicap, maar ook voor gezinnen met kinderen in buggy's of voor oudere mensen: parkeerplaatsen vlakbij het strand, speciaal aangelegde paden, toiletten die voor iedereen toegankelijk zijn, ...

Tijdens de zomerperiode stellen sommige badplaatsen begeleiders ter beschikking die personen met een visuele en/of motorische handicap van de tramhalte of het parkeerterrein naar het strand brengen. Ze verlenen ook hulp bij het wassen of omkleden.

- Een boot voor riviertochtjes aanpassen zodat iedereen zonder problemen aan boord kan om van de tocht te genieten, vergt geen volledige aanpassing. Enkele functionele verbeteringen volstaan: een loopbrug die een elektrische rolstoel inclusief gebruiker kan dragen of een tillift om aan boord te komen, brede deuren, ramen op een aangepaste

hoogte, stopcontacten voor eventuele medische apparatuur, ... Voor personen met een visuele handicap zijn relingen en fluoranden op belangrijke plaatsen heel nuttig.

- Een partijtje bowling? Het volstaat om personen met een handicap toegang tot de baan te verlenen. Om het spelen te vergemakkelijken, worden de banen uitgerust met speciale goten (vaak zijn die er al voor kinderen) en aanraakschermen om de puntentelling te kunnen volgen.
- Een begeleider van een persoon met een handicap krijgt gratis toegang tot sommige pretparken of andere betalende recreatieparken. U kan in het park zelf ook gratis hulp bieden om eenvoudiger of sneller op en van de attracties te komen. In de stoelen die u ter beschikking stelt aan personen met een handicap, kunnen ook ouderen of mensen die snel vermoeid raken eventjes uitrusten.
- Tal van spelen zijn speciaal aangepast voor kinderen. Om uw speelplein helemaal compleet te maken, kan u geluidsspelletjes aanbieden voor blinde kinderen, leuke pontons voor kinderen met een fysieke handicap, hutjes waar autistische kinderen zich in kunnen afzonderen. Natuurlijk mogen ook water- en zandspellen niet ontbreken.

2.1.2. Voor doven en slechthorenden

- Een geluidsversterkende microfoon met een volumeregelaar of een ringleidingversterker bij het loket of de receptie zorgt voor een vlottere communicatie.

Een ringleidingversterker is een hoorhulpsysteem voor slechthorende personen die een hoorapparaat dragen. Het gaat om een elektrische leiding die een ruimte afbakt. De ringleiding vangt het signaal op van de geluidsbron en stuurt dit rechtstreeks door naar het hoorapparaat. Je hoort dan alleen de persoon die in de microfoon praat. Het storende omgevingsgeluid wordt onderdrukt. Je moet je met je hoorapparaat binnen of net buiten de ring bevinden om van het systeem te kunnen genieten.

TIP

U kan dit systeem huren.

- Duid met een universeel pictogram (blauw oor) de activiteiten aan waarbij een dove persoon een beroep kan doen op iemand de gebarentaal beheerst. Er kan ook met assistenten worden gewerkt.

2.1.3. Voor blinden en slechtzienden

- De wet laat assistentiehonden toe in alle recreatiecentra, behalve in een zwembad en op een judomat, plekken waar men op blote voeten rondloopt.
- Modellen van toeristische bezienswaardigheden en/of uitleg in braille vergemakkelijken de kennismaking.
- Dankzij speciale soepele tegels met groeven kunnen personen met een visuele handicap zich vlotter verplaatsen.
- Het gebruik van een audiosysteem op het strand laat toe om tijdens de zomermaanden zelfstandig en veilig te baden.

In het Franse Le Havre werkt dit systeem met twee geluidstotempalen die op de uithoeken van het strand worden geplaatst. Via de aanraakpalen in de buurt van de EHBO-post kunnen personen met een handicap zich gemakkelijk oriënteren. Andere palen in het water die met de EHBO-post in verbinding staan, laten de zwemmer weten waar hij zich precies bevindt en waarschuwen hem wanneer hij zich te ver in het water waagt. Slechtziende personen dragen een armband met een zender en een noodknop om de hulpdiensten te verwittigen wanneer ze in nood zijn.

- Voetbal is een sport die op heel wat bijval kan rekenen. Reserveer enkele plaatsen voor personen met een visuele handicap. Dankzij het commentaar van een deskundige, kunnen deze supporters beter van de wedstrijden genieten.
- Infoborden over fauna en flora langs wandelpaden kunnen gemakkelijk worden aangevuld met verwijzingen naar omgevingsgeuren en -geluiden.

2.1.4. Voor personen met beperkte mobiliteit

- Interpreteer de regels op een soepele manier wanneer zich een uitzonderlijke situatie voordoet.

Laat een persoon die slecht te been is uitzonderlijk met zijn wagen tot bij de visvijver rijden.

- Voldoende brede doorgangen of hellende vlakken en automatische deuren helpen personen met beperkte mobiliteit om zich vlotter te verplaatsen. U kan ook wagentjes of aangepaste stoelen aanbieden.

In een sporthal of recreatieoord mogen personen met beperkte mobiliteit de personeelslift gebruiken.

Een zwembad heeft ruimere kleedhokjes voor rolstoelgebruikers.

- Enkele eenvoudige aanpassingen maken vakantieverblijven of kampeerterrainen vlotter toegankelijk voor personen met beperkte mobiliteit: ingang zonder opstap, hellend vlak, brede deuren, aangepast sanitair en aangepaste keuken, ...
- Specifieke aanduidingen leiden rolstoelgebruikers naar aangepaste ingangen of sanitair, ...

- Voldoende laag geplaatste informatieborden, liftknoppen en systemen om deuren te openen verhogen de leesbaarheid voor en vergemakkelijken de bediening door personen met beperkte mobiliteit of mensen met een klein gestalte.
- Langere deurklinken zijn handiger en zorgen ervoor dat mensen deuren gemakkelijker kunnen openen. Door een grote houten of plastic handgreep over een sleutel te plaatsen, kan deze gemakkelijker in het slot worden gedraaid.
- Dankzij aangepast materiaal kunnen personen met beperkte mobiliteit genieten van de zee of het strand. Er bestaan verschillende modellen rolstoelfietsen voor wandelingen op de dijk, alleterreinrolstoelen voor op het strand en aangepaste rolstoelen om veilig te kunnen baden.

TIP

Dit materiaal waarmee personen met een handicap ook in het water kunnen, kan u huren.

- Al dit materiaal kan u ook in zwembaden inzetten. In een aangepaste rolstoel kan een persoon met een handicap zonder problemen het water in. Eenmaal in het water kan de persoon in de stoel blijven of uit de stoel komen.
- Dankzij speciaal materiaal is ook skiën tegenwoordig toegankelijk voor personen met een handicap. Dit materiaal biedt hen de mogelijkheid om deze sport - al dan niet met een begeleider - zittend te beoefenen.

Heel wat skioorden hebben materiaal aangeschaft om hun pistes voor iedereen toegankelijk te maken. In sommige rolstoelen kan een persoon met een handicap helemaal zelfstandig skiën, bij andere moet een begeleider aanwezig zijn. Naargelang de aanleg van de persoon met een handicap speelt die begeleider een min of meer actieve rol. De persoon met een handicap beleeft helemaal dezelfde sensaties als een staande skiër.

- Op een platform aan de finish kunnen personen met beperkte mobiliteit de eindspurt van een wielervedstrijd perfect volgen.
- Speciaal aangelegde wandelpaden in natuurparken of op het strand bieden iedereen de mogelijkheid om volop te genieten van een deugddoend dagje aan zee, in het bos of op het platteland.

Op sommige plaatsen kan u speciale rolstoelen huren waarmee u op een rotsachtige of zanderige ondergrond kan rijden.

- Met een speciale pas hebben kinderen met beperkte mobiliteit vlotter toegang tot attracties in pretparken.
- Denk ook eens aan dit kleine commerciële gebaar: de touroperator of de reisorganisator kan de kosten voor speciaal vervoer tussen de luchthaven en het hotel voor zijn rekening nemen.

2.1.5. Voor personen met een verstandelijke beperking

- Aarzel niet om eenvoudige woorden te gebruiken en om informatie te herhalen.
- Pictogrammen zorgen voor een vlottere communicatie en helpen iedereen gemakkelijker de weg te vinden.
- Folders of uitleg in een ‘vlot leesbare’ taal zijn voor iedereen gemakkelijker te begrijpen.

TIP

'Vlot leesbare' teksten zijn opgesteld in een eenvoudige, vlot verstaanbare taal. Verenigingen die bijstand verlenen aan personen met een verstandelijke handicap, kunnen u hierbij helpen. Meer informatie kan u krijgen bij de Nationale Vereniging voor Hulp aan Verstandelijk Gehandicapten (www.nvhvg.be), bij de Franstalige vereniging (www.afrahm.be) en bij de Nederlandstalige vereniging (www.inclusievlaanderen.be).

- Op een verhoogd podium voelen personen die liever niet tussen de menigte staan, zich meer op hun gemak.

Een organisator van een wielervedstrijd heeft vlakbij de finish een podium geplaatst. Personen met een specifieke verstandelijke handicap konden zo de aankomst van de renners van dichtbij meemaken zonder gestoord te worden door andere supporters.

- Met een speciale pas hebben kinderen met een verstandelijke beperking vlotter toegang tot attracties in pretparken.

2.1.6. Voor personen met een andere handicap

- Ziekten zoals coccygodynie (chronische pijn aan het staartbeen) of fibromyalgie (chronische pijn op verschillende punten van het lichaam) kunnen de mobiliteit beperken. Door tijdens een concert of een tennisedstrijd speciale kussens ter beschikking te stellen, wordt het zitten minder pijnlijk.
- Soms is er heel weinig nodig opdat iedereen zich in alle veiligheid zou kunnen ontspannen: een eenvoudige toelating, een speciale kleur of aandacht voor voedselovergevoeligheid maken vaak al een wereld van verschil.

Een kind dat aan epilepsie lijdt, kan alleen naar het zwembad. Omdat het een badmuts in een bepaalde kleur draagt, weten de redders dat ze het goed in de gaten moeten houden.

Een recreatiecentrum organiseert verjaardagsfeestjes. Het biedt aangepaste vieruurtjes zonder suiker en verse fruitsappen aan voor kinderen met diabetes.

2.2. SUCCES HANGT SAMEN MET EEN GOEDE VOORBEREIDING

- Ga na wie van uw personeelsleden open staat voor de problematiek en maak hem of haar verantwoordelijk voor de opvang van personen met een handicap. Hij of zij verzamelt alle nuttige informatie, geeft die door en geeft zo de aanzet voor het doorvoeren van redelijke aanpassingen. Hij of zij kan collega's ook vertrouwd maken met verschillende soorten handicaps en met de behoeften die deze handicaps met zich meebrengen.
- Om na te gaan welke redelijke aanpassingen nuttig zijn om uw diensten beter toegankelijk te maken, volstaat een heel eenvoudige en efficiënte strategie: organiseer testbezoeken met groepjes personen met verschillende handicaps. U merkt meteen welke aanpassingen voor welke doelgroep werken.
- Ook verenigingen die personen met een handicap vertegenwoordigen, kunnen u hierbij adviseren en helpen bij het kiezen van geschikte aanpassingen

2.3. COMMUNICATIE

- Als u aanpassingen doorvoert, zal u meer mensen over de vloer krijgen. U moet er wel voor zorgen dat de betrokken personen weten dat u aanpassingen hebt doorgevoerd. Communiceer via verschillende media (website, downloadbare gids, folder, ...) en ter plaatse duidelijk over de diensten die u aanbiedt zodat personen met een handicap weten welke faciliteiten u hen biedt. Gebruik verschillende communicatievormen: groot lettertype, braille, vlot leesbare teksten, standaard pictogrammen, gesproken boodschappen, ...

- U kan uw website ook zonder al te veel inspanningen toegankelijk maken voor personen met een handicap. Door alternatieve communicatievormen (zoals video) te gebruiken voor niet-tekstuele elementen, kan iedereen terecht op uw website.

TIP

Meer informatie vindt u op de website *www.anysurfer.be*. AnySurfer gaat na of uw website toegankelijk is voor personen met een visuele, auditieve en/of motorische handicap. Vertegenwoordigers van de vereniging leggen hun bevindingen in een checklist vast die u toegestuurd krijgt. Als uw website aan de toegankelijkheidscriteria beantwoordt, mag u het AnySurfer-label gebruiken. Personen met een handicap worden hiervan op de hoogte gebracht. U kan contact opnemen met AnySurfer per telefoon op 016/73 52 40 of per e-mail op *info@anysurfer.be*.

- Personeelsleden van voorverkooppunten kunnen u helpen met uw communicatie-inspanningen en de klanten laten weten dat er speciale voorzieningen zijn voor personen met een handicap.
- Door uw installaties toegankelijker te maken voor personen met een handicap en duidelijk aan te geven welke redelijke aanpassingen u voor hen hebt doorgevoerd, kan u rekenen op de waardering van organisaties die ijveren voor toerisme of recreatie voor iedereen.
- Eenvoudig taalgebruik garandeert dat iedereen de boodschap gemakkelijker vat.

3.

**HET CONCEPT
REDELIJKE
AANPASSING**

Een redelijke aanpassing is een concrete maatregel die de negatieve invloed van een onaangepaste omgeving op de deelname aan het maatschappelijke leven voor een persoon met een handicap zoveel mogelijk neutraliseert. Dergelijke eenvoudige en goedkope aanpassingen dragen bij tot een rechtvaardigere samenleving en verhogen de kwaliteit en aantrekkelijkheid van de goederen en diensten die een samenleving aanbiedt aan al haar burgers.

3.1. REDELIJKE AANPASSINGEN IN DE PRAKTIJK

Het kan gaan om een technische of omgevingstechnische aanpassing, een aanpassing van regels of een andere organisatorische aanpak waardoor personen met een handicap volop aan het maatschappelijke gebeuren kunnen deelnemen.

Het doorvoeren van redelijke aanpassingen houdt doorgaans geen ingrijpende wijzigingen in de werking of dienstverlening in. Of een aanpassing redelijk is, wordt beoordeeld op basis van de kostprijs, de beschikbare financiële steun, de impact op de organisatie, de veiligheid, de gebruiksintensiteit en de duur van de aanpassing. Daarnaast spelen nog andere specifieke criteria een rol voor de betrokken organisaties, zoals de aard van het klantenbestand.

Financiële steun is één van de criteria die mee het redelijke karakter van een aanpassing bepalen. Het kan gaan om gewestelijke, provinciale of gemeentelijke subsidies of om steun van overheids- of privébedrijven. Voor meer informatie neemt u best contact op met gespecialiseerde verenigingen of rechtstreeks met de bevoegde overheid.

3.2. JURIDISCHE TEKSTEN¹

3.2.1. *Internationaal*

In Europa dook de term ‘redelijke aanpassing’ bijna tien jaar geleden voor het eerst op in wetteksten, meer bepaald in de **richtlijn 2000/78/EG van 27 november 2000** tot instelling van een algemeen kader voor gelijke behandeling van personen in arbeid en beroep ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid. Deze richtlijn introduceerde het begrip ‘redelijke aanpassing’ in het Europese recht.

Op **2 juli 2008** keurde de Europese Commissie een **nieuw voorstel voor een richtlijn** goed. Het voorstel behandelt de toepassing van het beginsel van de gelijke behandeling van personen ongeacht godsdienst of overtuiging, handicap, leeftijd of seksuele geaardheid op het geheel van goederen en diensten. Dit voorstel moet nog goedgekeurd worden door de Europese Raad voordat het in werking treedt in de betrokken lidstaten.

De Verenigde Naties hebben op 13 december 2006 het **Verdrag inzake de rechten van personen met een handicap** goedgekeurd. Artikel 2 van het Verdrag definieert het begrip ‘redelijke aanpassingen’. België heeft dit Verdrag geratificeerd en het is op 1 augustus 2009 in werking getreden.

3.2.2. *Federaal*

In België verbiedt de **antidiscriminatiewet van 10 mei 2007** discriminatie - ook op grond van handicap - op het gebied van huisvesting, de toegang tot en het leveren van goederen en diensten bestemd voor een ruim publiek. Dit geldt ook voor de toegang tot, het deelnemen aan en de uitoefening van om het even welke economische, sociale, culturele of politieke activiteit toegankelijk voor een ruim publiek. Artikel 4,12° van de wet van 10 mei 2007 definieert het concept ‘redelijke aanpassingen’. Weigeren om redelijke aanpassingen door te voeren, houdt een discriminatie in van personen met een handicap.

¹ Alle juridische teksten kan u raadplegen op de website van het Centrum: www.diversiteit.be.

3.2.3. Gewesten en gemeenschappen

Ook de gewesten en gemeenschappen hebben op basis van de Europese richtlijn 2000/78/EG wettelijke maatregelen getroffen.

In Vlaanderen bepaalt het **decreet van 10 juli 2008** houdende een kader voor het Vlaamse gelijkekansen- en gelijkebehandelingsbeleid wat redelijke aanpassingen voor personen met een handicap zijn.

In het Waalse gewest komt het begrip ‘redelijke aanpassing’ aan bod in het **decreet van 6 november 2008** ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie, gewijzigd door het decreet van 19 maart 2009 wat betreft de toepassings sfeer van goederen en diensten.

De Franse gemeenschap volgt met het **decreet van 12 december 2008** ter bestrijding van bepaalde vormen van discriminatie.

Alleen het Brussels Hoofdstedelijk Gewest heeft nog geen initiatief genomen, behalve dan op het gebied van huisvesting met de **ordonnantie van 19 maart 2009** tot wijziging van de ordonnantie van 17 juli 2003 houdende de Brusselse huisvestingscode. Deze ordonnantie wil in de toegang tot huisvesting een algemeen kader creëren ter bestrijding van discriminatie op basis van handicap of gezondheidstoestand.

3.2.4. Het Protocol betreffende het begrip redelijke aanpassingen

Omdat het Belgische institutionele model heel ingewikkeld is, was het onontbeerlijk om te komen tot een gemeenschappelijke definitie van het begrip ‘redelijke aanpassing’. Tijdens de Interministeriële Conferentie op 11 oktober 2006 hebben de federale overheid, de gewesten en de gemeenschappen een **Protocol betreffende het begrip redelijke aanpassingen** goedgekeurd. Dit Protocol werd op 20 september 2007 in het Belgische Staatsblad gepubliceerd.

NUTTIGE ADRESSEN

22

VAPH (Vlaams Agentschap voor Personen met een Handicap)

Sterrenkundelaan 30
1210 Brussel
T 02 225 84 11
F 02 225 84 05
informatie@vaph.be
www.vaph.be

VDAB (Vlaamse Dienst voor Arbeidsbemiddeling en Beroepsopleiding)

Keizerslaan 11
1000 Brussel
T 02 508 38 11
info@vdab.be
www.vdab.be/arbeidshandicap

GRIP vzw (Gelijke Rechten voor Iedere Persoon met een Handicap)

Koningsstraat 136
1000 Brussel
T 02 214 27 60
F 02 214 27 65
info@gripvzw.be
www.gripvzw.be

VFG vzw (Vereniging personen met een handicap)

Sint-Jansstraat 32-38
1000 Brussel
T 02 515 02 62
F 02 511 50 76
info@vfg.be
www.vfg.be

KVG vzw (Katholieke Vereniging Gehandicapten)

Arthur Goemaerelei 66
2018 Antwerpen
T 03 216 29 90
F 03 248 14 42
post@kvg.be
www.kvg.be

Brailleliga

Engelandstraat 57
1060 Brussel
T 02 533 32 11
F 02 537 64 26
info@braille.be
www.brailleliga.be

Fevlado vzw (Federatie van Vlaamse Dovenorganisaties)

Stropkaai 38
9000 Gent
T 09 224 46 76
F 09 329 07 47
info@fevlado.be
www.fevlado.be

Inclusie Vlaanderen vzw (Vereniging voor personen met verstandelijke handicap)

Albert Giraudlaan 24
1030 Brussel
T 02 247 28 20
F 02 219 90 61
secretariaat@inclusievlaanderen.be
www.inclusievlaanderen.be

NVHVG vzw (Nationale Vereniging voor Hulp aan Verstandelijk Gehandicapten)

Albert Giraudlaan 24
1030 Brussel
T 02 247 60 10
F 02 219 90 61
secretariaat@nvhvg.be
www.nvhvg.be

Vlaamse Diabetes Vereniging Diabeteshuis vzw

Ottegemsesteenweg 456
9000 Gent
T 09 220 05 20
F 09 221 00 82
vdv@diabetes-vdv.be
www.diabetes-vdv.be

Intro vzw

Noorderlaan 4
1731 Zellik
T 02 465 67 00
F 02 466 70 38
info@intro-events.be
www.intro-events.be

Toegankelijkheidsoverleg Vlaanderen

Sint-Jansstraat 32-38
1000 Brussel
T 02 515 06 74
info@toegankelijkheidsoverleg-vlaanderen.be
www.toegankelijkheidsoverleg-vlaanderen.be

***Coördinatie van het Vlaamse
toegankelijkheidsbeleid
Gelijke Kansen in Vlaanderen***

Boudewijnlaan 30
1000 Brussel
T 02 553 58 46
F 02 553 51 38
gelijkekansen@vlaanderen.be
www.gelijkekansen.be

▪
***Vlaams Expertisecentrum
Toegankelijkheid***

Enter vzw
Belgiëplein 1
3510 Hasselt
T 011 26 50 30
F 011 87 41 39
info@entervzw.be
www.entervzw.be

▪
***Provinciale Steunpunten
Toegankelijkheid***

–
Provincie Antwerpen

***Dienst Welzijn, Centrum voor
Toegankelijkheid***
Boomgaardstraat 22 bus 101
2600 Antwerpen (Berchem)
contactpersoon: Karlien Smets
T 03 240 61 90
F 03 240 61 62
karlien.smets@welzijn.provant.be
www.provant.be/welzijn/toegankelij-
kheid

–

Provincie Limburg

Steunpunt Toegankelijkheid Limburg
Universiteitslaan 1
3500 Hasselt
contactpersoon: Els Vankan
T 011 23 82 87
F 011 23 82 80
toegankelijkheid@limburg.be
www.limburg.be/steunpunttoeganke-
lijkheid

–

Provincie Oost-Vlaanderen

***Steunpunt Toegankelijkheid
Oost-Vlaanderen***
Gouvernementstraat 1
9000 Gent
contactpersoon: Petra Van Poucke
T 09 267 75 85
F 09 267 75 99
petra.van.poucke@oost-vlaanderen.be
www.oost-vlaanderen.be/public/
welzijn_gezondheid/gelijke_kansen/
toegankelijkheid

–

Provincie Vlaams Brabant

Provincieplein 1
3010 Kessel-lo
contactpersoon: Alexander Leysen
T 016 26 73 91
F 016 26 73 01
gelijkekansen@vlaamsbrabant.be
www.vlaamsbrabant.be/
welzijn-gezondheid/voor-organisaties-
en-professionelen/toegankelijkheid/
provinciaal-steunpunt-toegankelij-
kheid

–

Provincie West-Vlaanderen

Provinciehuis Boeverbos
Koning Leopold III-laan 41
8200 Brugge (St. Andries)
contactpersoon: Nele Bastiaens
T 050 40 31 80
F 050 40 31 07
nele.bastiaens@west-vlaanderen.be
www.west-vlaanderen.be/nl/
welzijnzorg/gelijkekansen/toegankelij-
kheid

▪

COLOFON

-

*Redelijke aanpassingen voor personen met een handicap in de vrijetijdsbesteding
Praktische tips voor overheden, uitbaters van toeristische attracties en organisatoren van
toeristische en recreatieve activiteiten
December 2009*

-

Uitgever en auteur:

Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding
Koningsstraat 138, 1000 Brussel
T: 02 212 30 00
F: 02 212 30 30
epost@cntr.be
www.diversiteit.be

-

Redactie: Business Writers
Supervisie: Jozef De Witte, Edouard Delruelle
Coördinatie: Véronique Ghesquière, Isabelle Demeester, Yves Dario, Gert Backx
Herlezing: An Hulsmans, Nadine Brauns, Marieke Arnou
Vertaling: DICE
Grafisch concept en opmaak: d-Artagnan
Drukwerk: Perka (Maldegem)
Illustraties: Dirk Dewitte, DRIEDEE graphics & design
Verantwoordelijk uitgever: Jozef De Witte

-

Cette brochure est également disponible en français.

-

U kan deze brochure downloaden van de website van het Centrum voor gelijkheid van kansen en voor racismebestrijding: www.diversiteit.be.
U kan deze brochure ook aanvragen, telefonisch 02/212.30.00, per fax 02/212.30.30 of per e-mail epost@cntr.be.

CENTRUM VOOR GELIJKHEID VAN KANSEN EN VOOR RACISMEBESTRIJDING
Koningsstraat 138, 1000 Brussel

WWW.DIVERSITEIT.BE